

Презентація
на тему:
«Культура
Київської Русі»

Підготувала
Студентка 1 курсу МПМБ
Прикладної лінгвістики
Шевчук Софія

Культура Київської Русі є результатом
тривалого процесу як внутрішнього
розвитку

східнослов'янського суспільства, так і
рої ширішої.

Старослов'янська
азбука

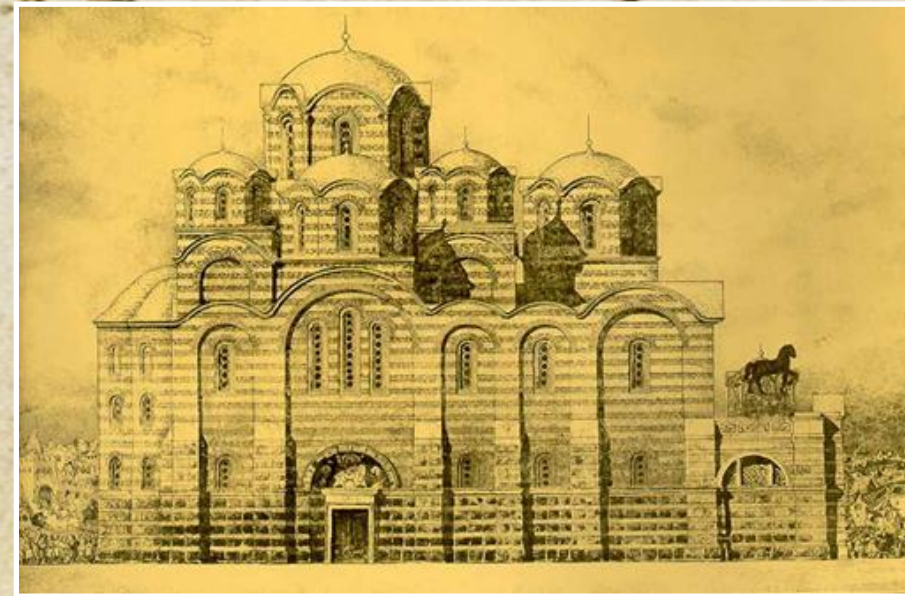
Величезне значення для розвитку культури мала поява писемності. Слов'янську азбуку створили близько 863р. болгарські просвітителі Кирило та Мефодій (кирилиця, яка лежить в основі сучасних українського та російського алфавітів)

Поширення писемності сприяло розповсюдженню освіти на Русі, яка опікувалася церквою та князем і зосереджувалася переважно в **монастирях.**

*Києво-
Печерський
монастир*

Перша школа в Києві при Десятинній церкві була відкрита Володимиром Великим, ще більшого поширення набули школи за правління Ярослава Мудрого.

*Десятинна
церква*

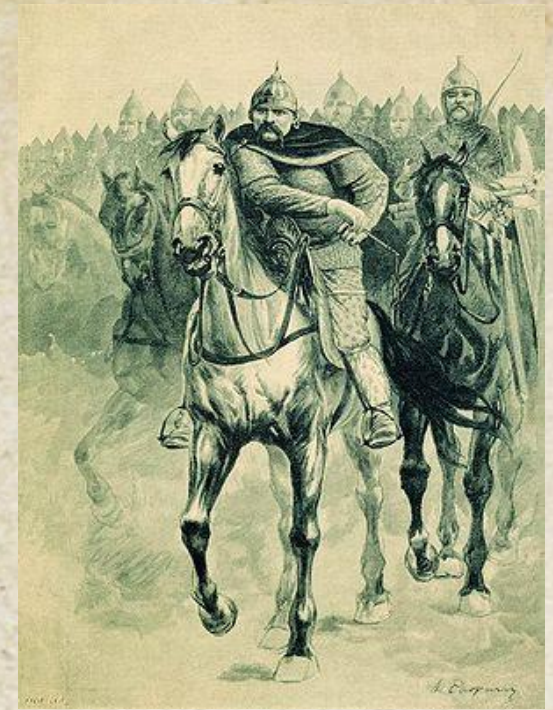
Навчання грамоті
розпочиналося з вивчення
азбуки. Учні писали на
восковій дощечці за
допомогою стрижнів із
загостреним кінцем. Великі
тексти писали на березовій
корі (берестяні грамоти).

1037 року при Софійському соборі відкрили школу нового типу, де, крім грамоти, вивчали грецьку і латинську мови, основи філософії і медицини. Відомим лікарем у Києві був Агапіт, який умів робити хірургічні операції.

Багата і різноманітна усна народна творчість доби Київської Русі. Одним з найстаріших фольклорних жанрів є народні перекази (про трьох братів, що заснували Київ, про Вольгу Святославича, про Кожум'яку).

Рябушкин А.П.
«Вольга Святославич». 1895

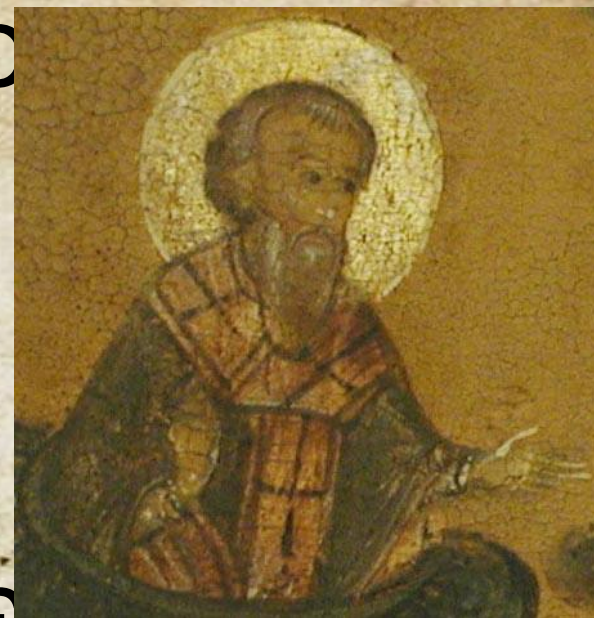
Існував і дружинний епос,
який знайшов своє
відображення в билинах.
Найпопулярнішими
героями билин були князь
Володимир «Красне
Сонечко», Ілля Муромець,
Добриня Нікітіч, Альоша
Попович, Микула
Селянинович.

В. М. Васнецов «Три богатирі»
1898

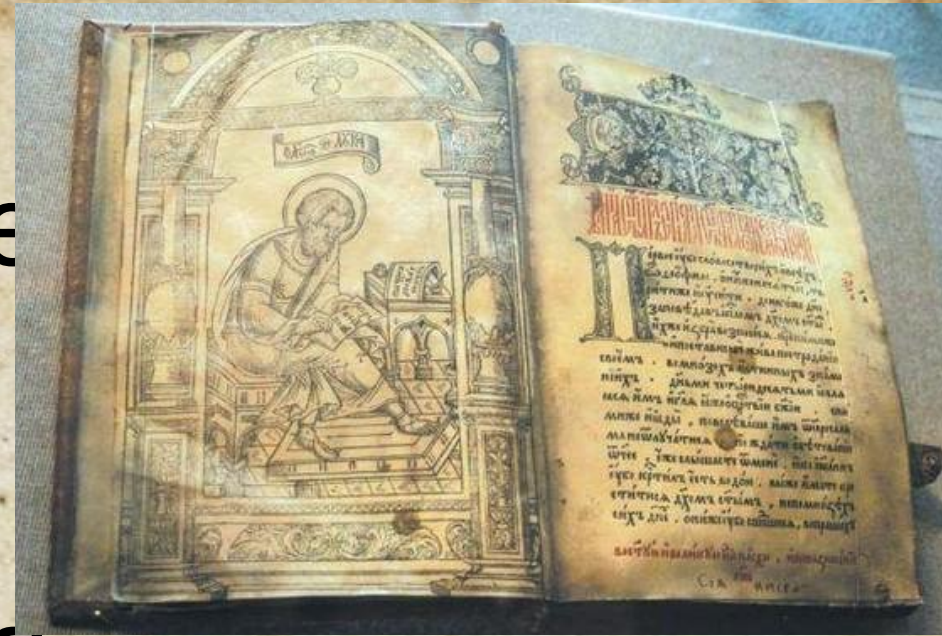
Виникнення писемності створило передумови для перетворення усної народної творчості в писемну літературу. Одним з найдавніших зразків літератури є «Слово про закон і благодать», написане першим київським митрополитом Іларіоном близько 1050 р.

Іларіон Київський

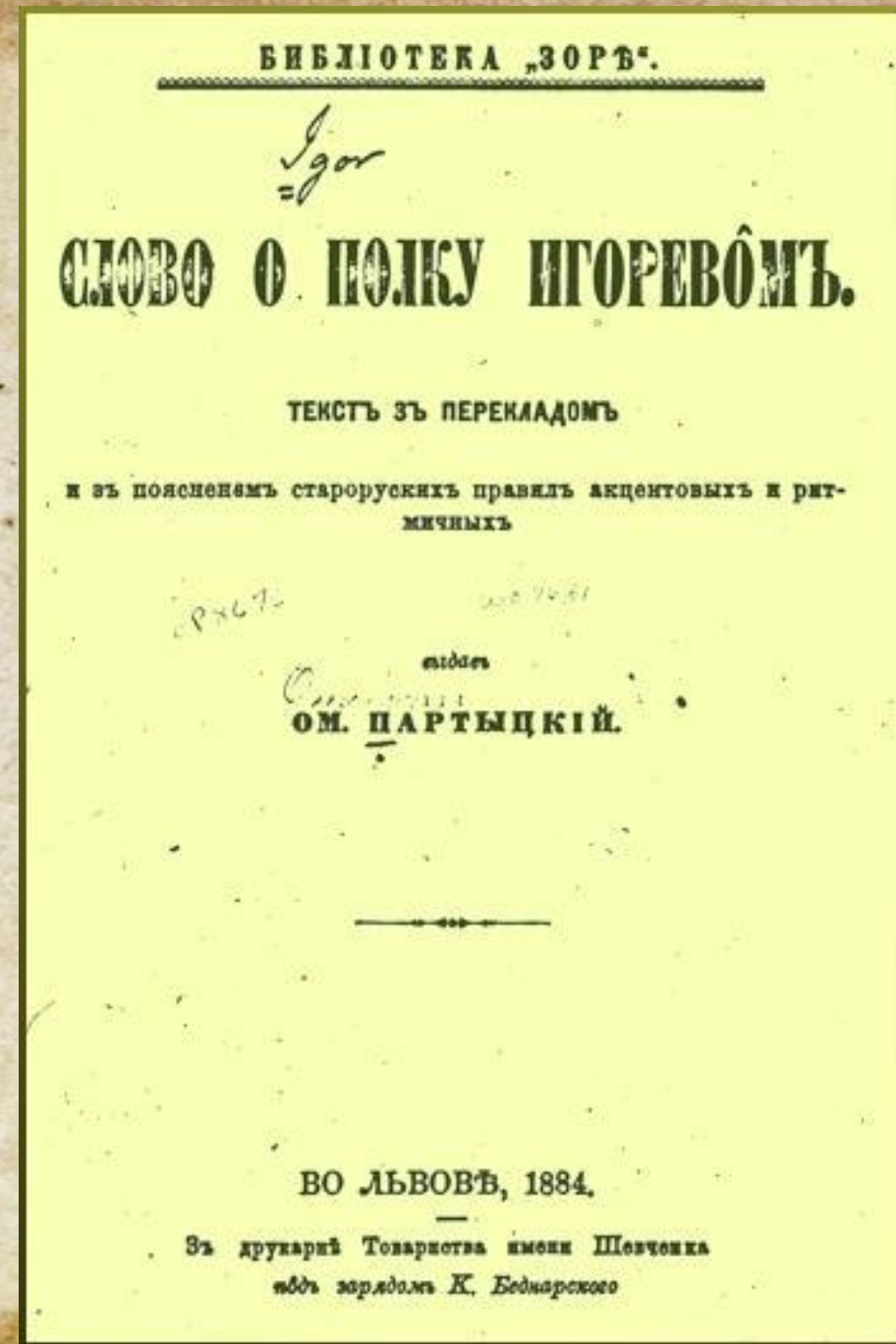
В ньому піднімається
значення християнства, яке
протиставляється
язичництву, високо
оцінюється діяльність князя
Володимира Великого за
те, що зробив Русь відомою
в усіх кінцях землі,
висловлюється гордість за
неї.

Видатним письменником свого часу був великий князь Володимир Мономах, який написав *«Повчання дітям»*. Цей твір є автобіографією князя і разом з тим викладом його політичних та філософсько-етичних поглядів. Володимир вважав, що князь сам повинен входити до всіх галузей управління, не кривдити людей, зберігати мир, єдність Руської держави, зміцнювати великокнязівську владу.

Найвидатнішим поетичним твором княжої доби є «Слово о полку Ігоревім» (1185-1187 рр.). У ньому з великою художньою силою викладено історію походу 1185 року новгород-сіверського князя Ігоря Святославовича проти половців, який закінчився поразкою і полонем князя. Головна ідея твору — заклик до єдності князів у боротьбі з іноземними ворогами.

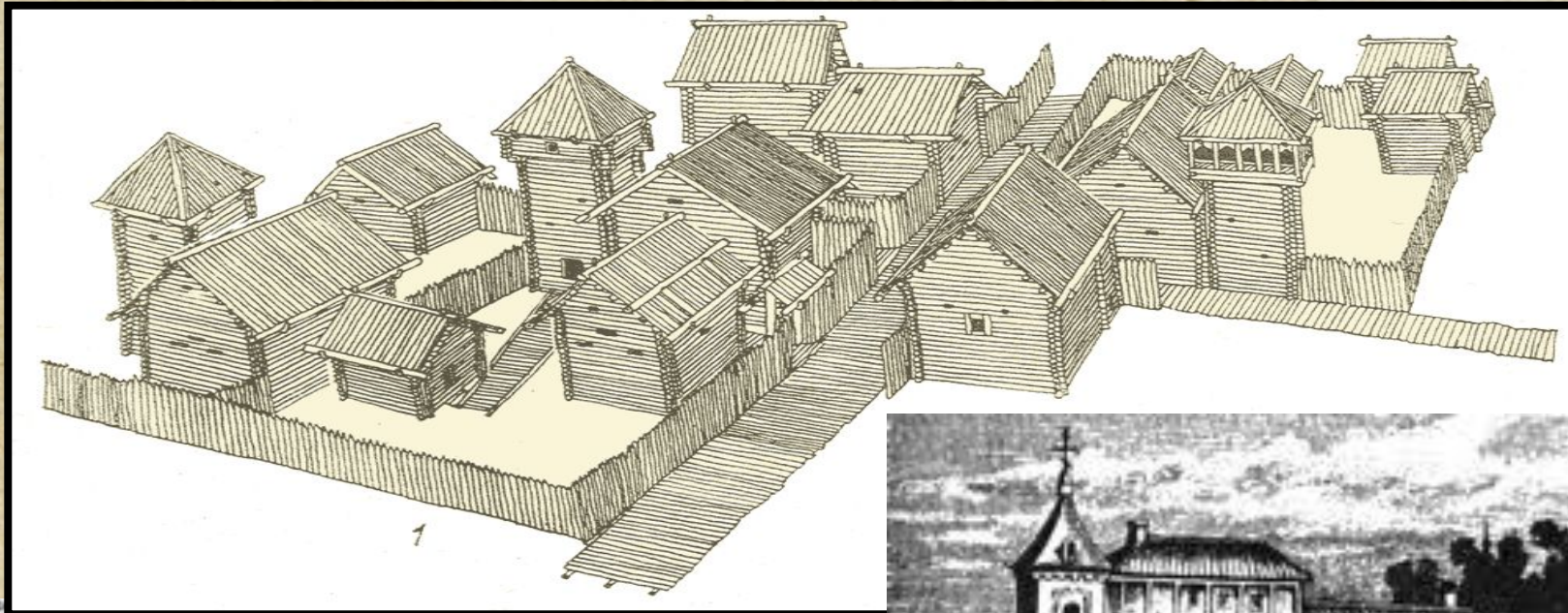
Визначними пам'ятками оригінальної давньоруської літератури є літописи, тобто історичні твори про події, подані в хронологічному порядку за роками. У Києві був укладений перший давньоруський літописний звід 1037-1039 рр. Найвідомішим є літопис «Повість врем'яних літ» (1113 р.), складений у Києво-Печерському монастирі ченцем Нестором (1056-1114 рр.), в якому виклад відноситься до 1110 року.

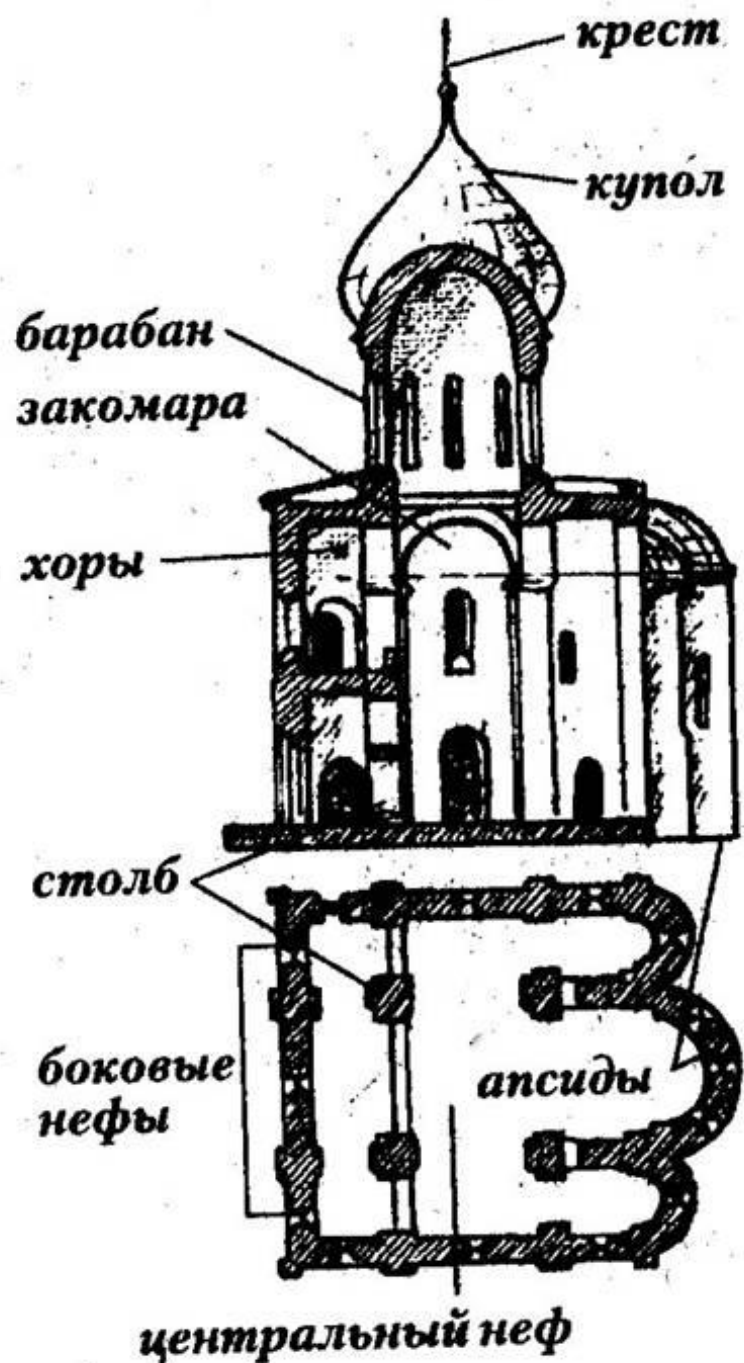

Архітектура Київської Русі

Дерев'яні споруди в містах Київської Русі

Разом з християнством Русь перейняла у Візантії хрестово-купольну конструкцію храму. Церква такого типу квадратна в плані. Її внутрішній простір розділений чотирма стовпами на три нави (від лат. - Корабель): центральний і бічні. Два зводу перетинаються під прямим кутом, утворюючи в підкупольному просторі хрест - найважливіший символ християнства. На місці перетину склепінь розташований світловий барабан, увінчаний куполом. Він знаходиться на стовпах, з'єднаних між собою арками (вони називаються підпружні арки). Верхню частину стін храму завершують закомари (від др.-рус. Комар комора - звід). Вони напівкруглі, так як повторюють форму склепінь.

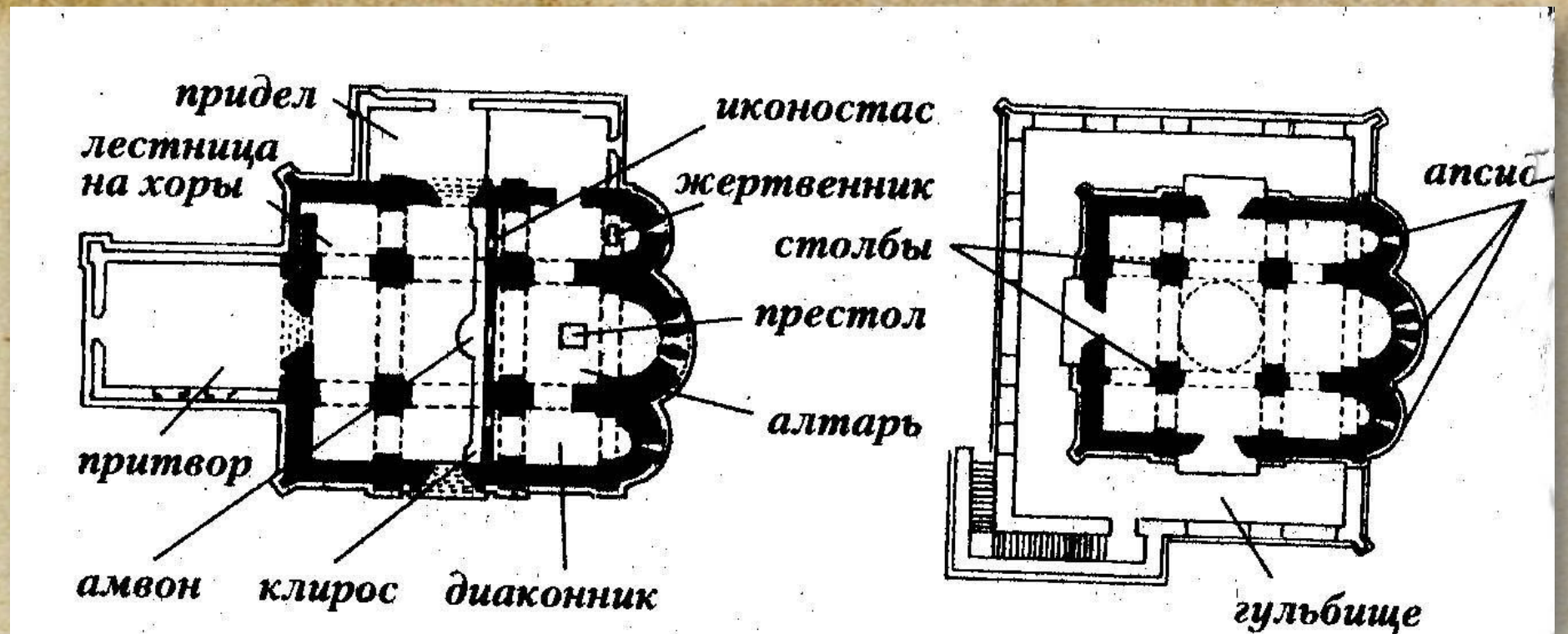
Перші купола на Русі були невисокі, напівкруглі. Вони повторювали форму куполів візантійських храмів. Потім з'явилися шлемовидні купола (шолом - старовинний військовий металевий головний убір), а ще пізніше - цибулинні.

Число куполів мало символічний зміст. Два куполи означали божественне і земне походження Христа, три куполи - символ Святої Трійці (Бог Отець, Бог-Син, Бог-Дух Святий), п'ять - Христос і чотири євангелісти, тринадцять - Христос і 12 учнів-апостолів.

Кожен купол завершено православним хрестом, завжди розташованим лицьовою стороною на схід.

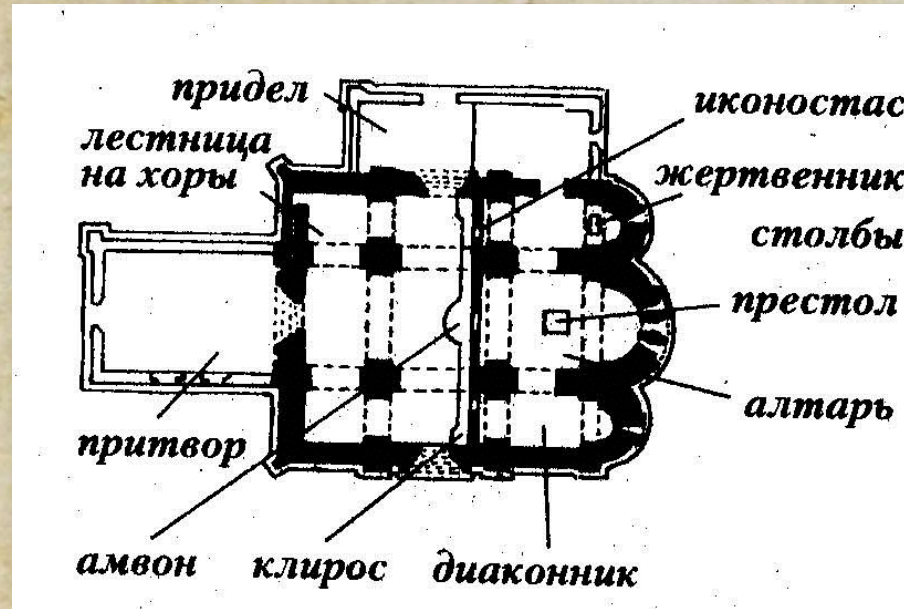

Зазвичай храм має три входи: головний (західний) і два бічних (північний і південний). У Древній Русі навколо церкви будували галереї, або гульбища (від слова «гуляти»). Їх зводили з трьох сторін - північній, західній і південній. Деякі храми мали боковий вівтар прибудови, в кожній з яких був свій вівтар і могли здійснювати служби. Прибудова із західного боку храму (там, де був головний вхід) називалася притвор.

В центрі віттаря знаходиться престол - квадратний кам'яний стіл, символ гроба Господня. Згідно православної віри, під час богослужіння Господь незримо перебуває на престолі.

Перед ним влаштовано піднесення - солея. По боках солеї розташовані криласи - місця для півчих. Виступ у центрі солеї, навпроти Царських врат, називається амвон (від грец. «Сходити»). З амвона виголошують проповіді, читається Євангеліє.

У південній частині віттаря розташована ризниця (дьяконник) - приміщення, де зберігається церковне начиння і облачення (ризи) священиків. Зліва від престолу, в північній або північно-східній частині віттаря, є спеціальний стіл - жертвенник. Під час служби на нього кладуть освячені хліба і вино для причастя. Від решти простору церкви віттар відділений іконостасом (перегородкою з іконами).

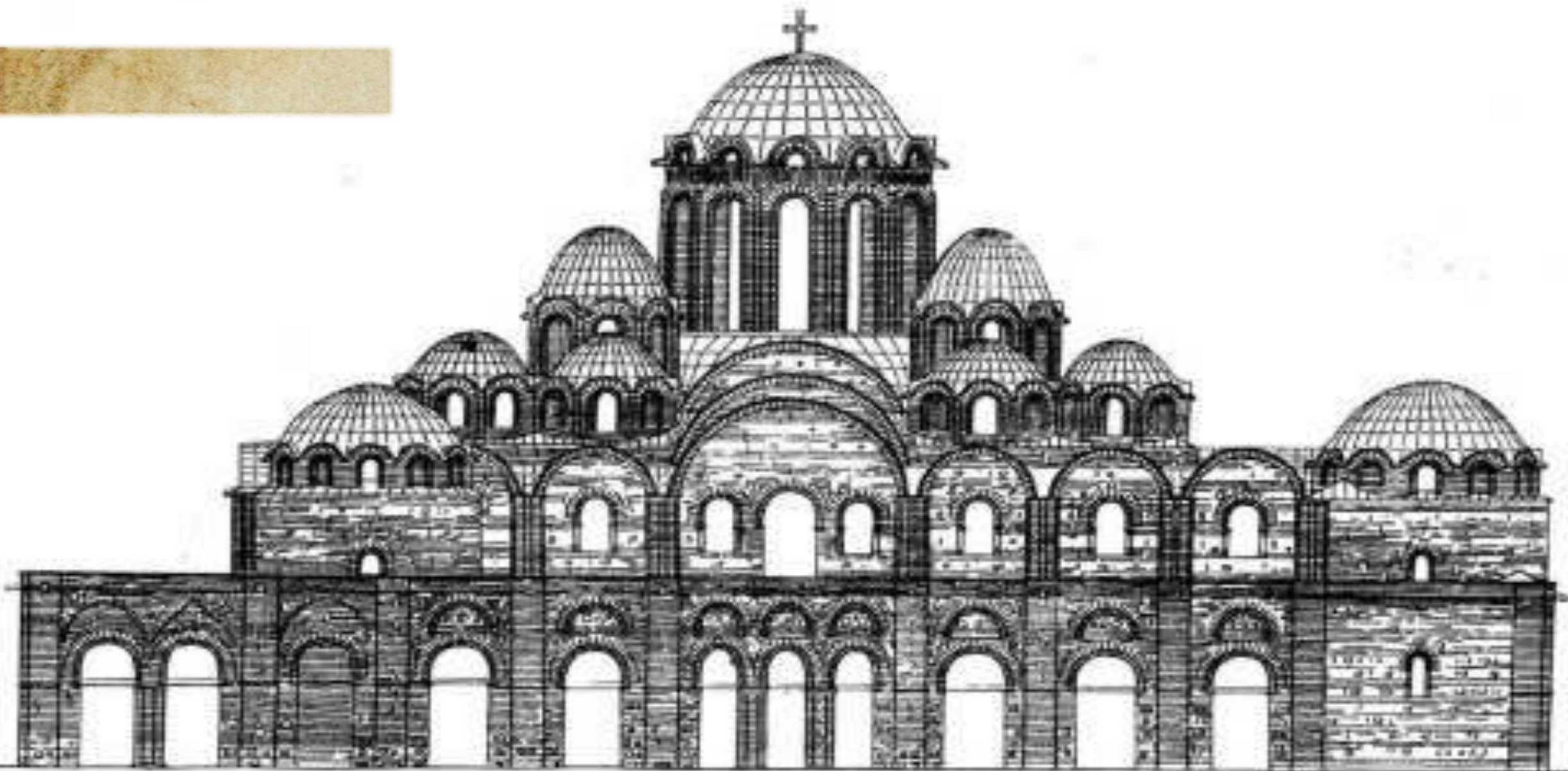
Золоті ворота

Десятинна церква

Софія Київська. Західний фасад:

проект реконструкції архіт. М. Кресального за участю архітекторів К. Ассєла та В. Волкова.

У 1019 р. Ярослав, прозваний Мудрим (978-1054), став єдиним правителем Руської землі. У 1037 р. почалося будівництво грандіозного головного храму столиці - собору Св. Софії. Таким чином, Ярослав Мудрий проголошував Київ рівним Константинополю, де головний собор теж був присвячений св. Софії.

Центральний купол (символ Ісуса Христа) оточують чотири куполи поменше (символи чотирьох євангелістів: Матвія, Марка, Луки та Іоанна), а до них примикають інші вісім куполів. Всього їх 13, по числу учнів та їхні вчителі. Чотири глави навколо головного купола.

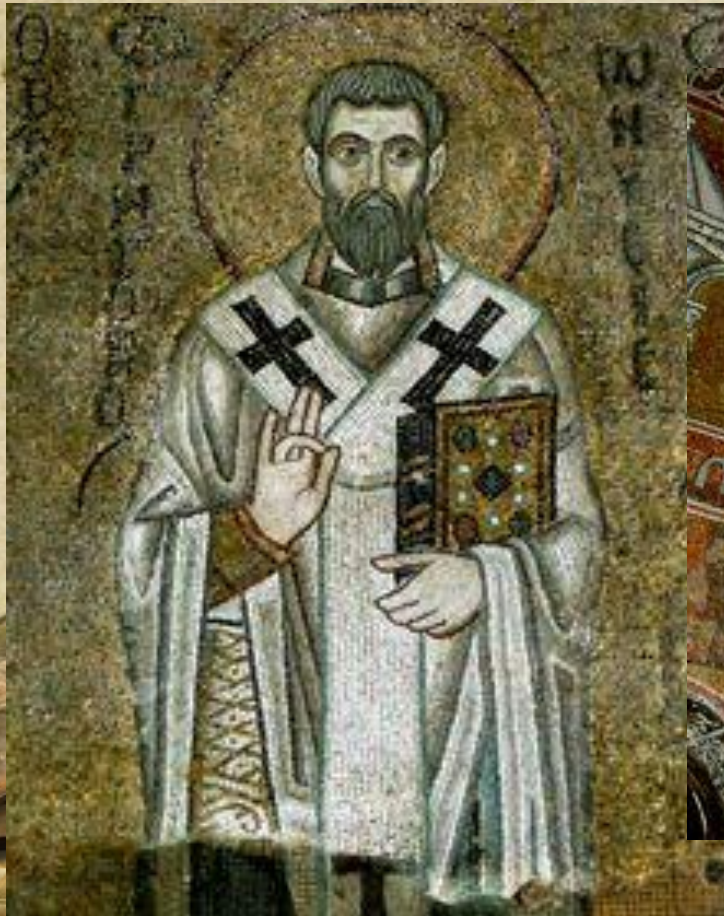

Будували собор російські майстри під керівництвом архітекторів з Візантії. Матеріалом для будівництва була рожева плінфа. Колони клали з цегли. Карнизи, огорожі, підлоги виконали з місцевого сланцю, так званого червоного шиферу, який має красивий малиново-фіолетовий колір. Підлоги покривали мозаїкою. Зовні собор прикрашали ніші і вікна, викладені з плінфи хрести і меандри - геометричні орнаменти, кладка з прихованим поруч і смуги шорсткого, необробленого каменю. У XVII-XVIII ст. собор піддався переробкам. У наш час древня кладка видна лише на ділянках, де спеціально знята штукатурка.

Чудовий інтер'єр Софійського собору багато в чому зберігся. Це мозаїки та фрески. Шматочки смальти (кольорового непрозорого скла), з якої виконані мозаїки, мають різний нахил і тому іскряться на світлі, створюючи враження «мерехтливого живопису».

У головному куполі зображений Христос Вседержитель з Євангелієм в лівій руці, в круглому обрамленні - медальйоні.

Його оточують архангели (збереглося мозаїчне зображення одного з них, решта написані маслом).

У барабані центрального купола в простінках між вікнами - фігури апостолів-учнів Христа, як ніби літають у повітрі.

На стовпах, що підтримують купол зображення чотирьох євангелістів.

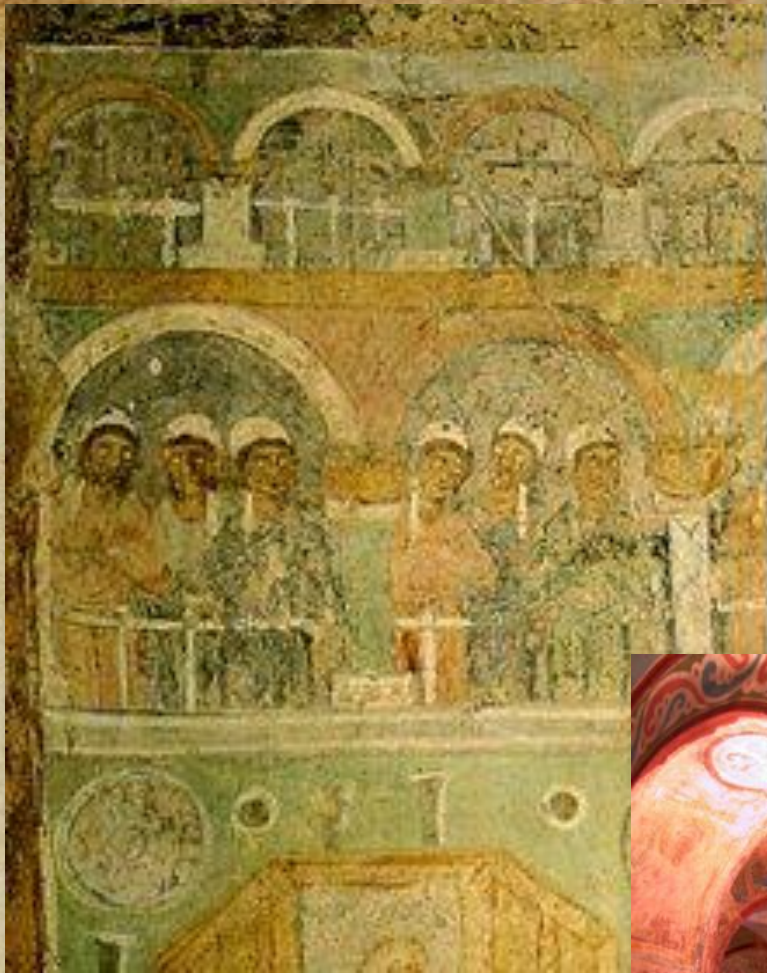
Христос, архангели, апостоли
символізують Церква небесну.

Образ Богоматері-заступниці - символ
Церкви земної.

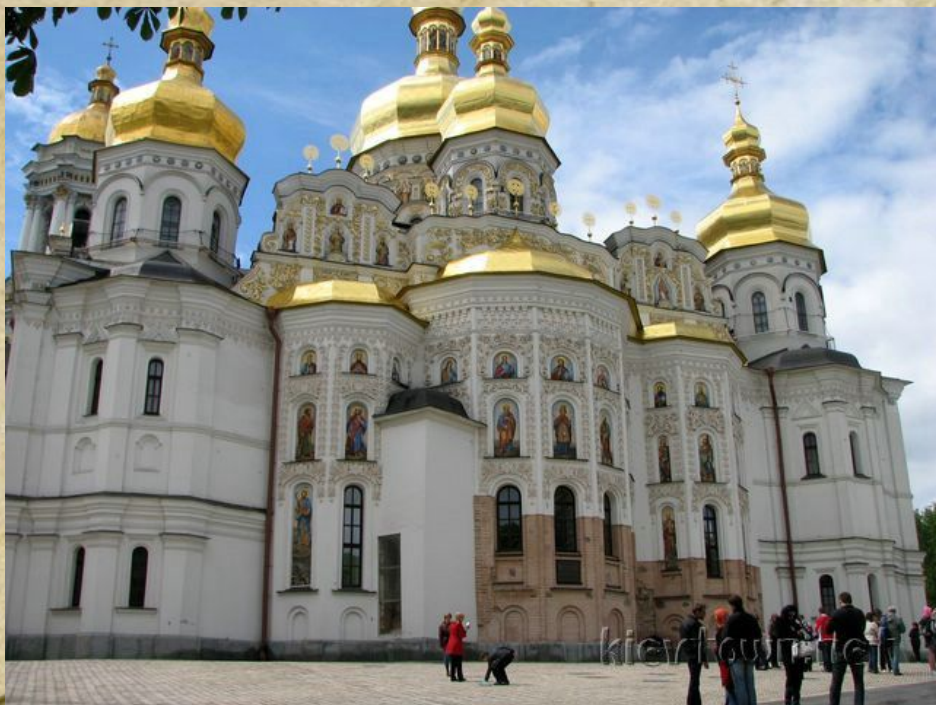
Фігура Богоматері розміщена в
центральной апсиді на золотому фоні.
Висота її досягає п'яти метрів. Вона
зображена з піднесеними в молінні до
Спасителя руками. Таке зображення
Богоматері називається Оранта
(від лат. - Молиться).

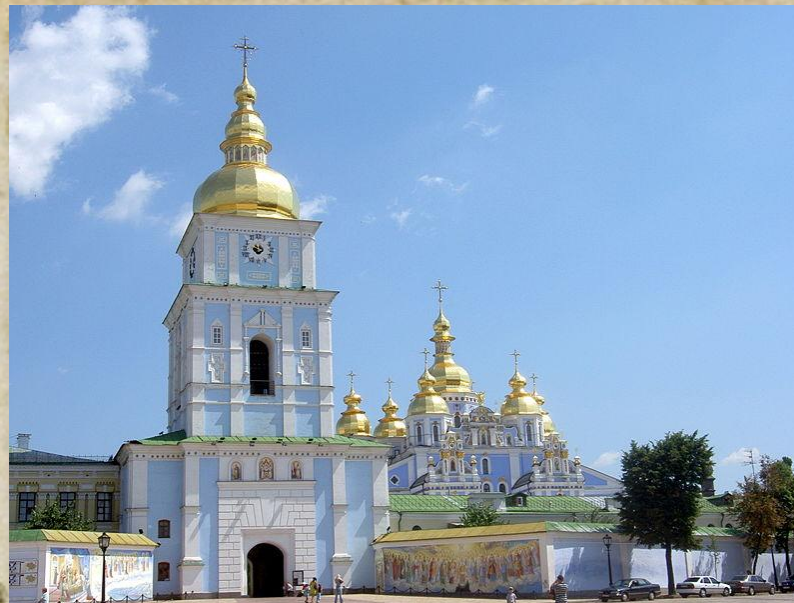
Софійський собор знаменитий своїми фресками не тільки на релігійні сюжети, але і на світські теми: збереглися зображення скоморохів, сцени князівського полювання.

*Успенський храм Печерського
монастиря*

*Михайлівський Золотоверхий
монастир*

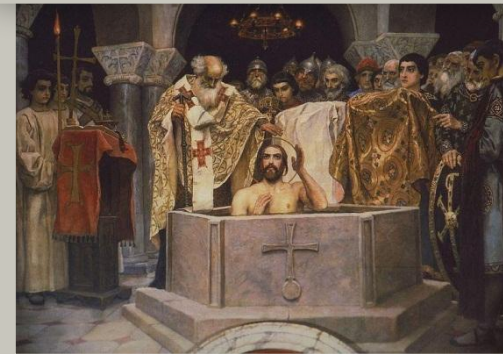

Видубицький монастир

Образотворче мистецтво

Монументальний живопис

Монументальний живопис — головна складова частина оздоблення інтер'єру давньоруських палаців і храмів, що прикрашалися розкішними настінними мозаїками, фресками, різьбленим каменем, мозаїчними підлогами та різноманітними творами прикладного мистецтва.

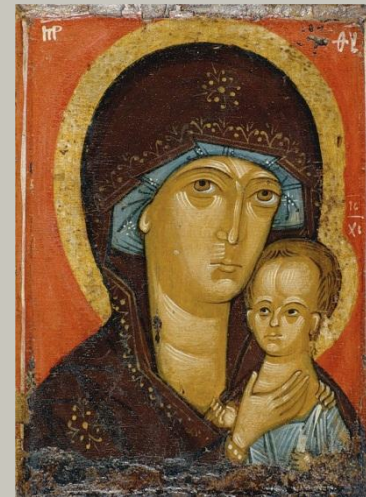

Іконопис

Становлення іконопису Київської Русі відбулося в другій половині XI — на початку XII ст.

Іконописні зображення створювалися за певними суворими правилами.

Умовність письма мала чітко відмежовувати божественний світ від земного і підкреслювати в ликах Христа, Богоматері та святих їхню неземну сутність.

Іконописець Алімпій

- До нашого часу збереглося лише одне творіння славетного печерського іконописця - Богоматір Свенська-Печерська, зберігається вона у Державній Третьяковській Галереї.

**Святі брати Борис і Гліб
молодші сини Володимира
Великого. Ікона 13 ст.**

Ікона "Борис і Гліб" з
Київського музею
російського
мистецтва.

Художник передає одяг
і атрибути в іконі в їх
історичній
конкретності.

Ярославська Оранта, або Велика Панагія

Оранта
зображувалася з
піднятими вгору
руками – жест
молитви, означав
благання, прохання

**Богоматір
Одигітрія
1484р.**

Найдавніші з ікон, які збереглися до сьогодні, датуються приблизно часом князювання Володимира Мономаха (XII ст.). Привезена з Візантії ікона «Володимирська Богоматір» послужила основою цілого ряду ікон, які отримали назву «Замилування».

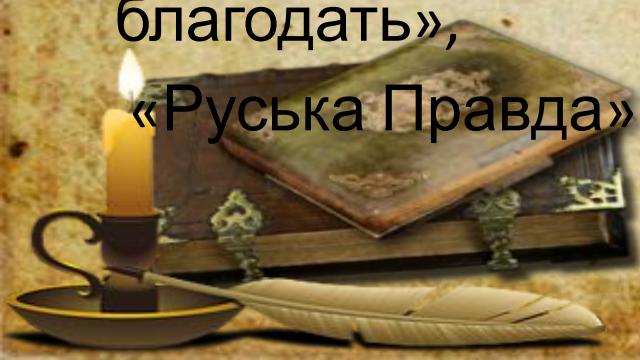

Тип зображення Богоматері – Елеус (милосердя).

Богоматір, схилившись до Ісуса, обнімає Сина, Ісус ніжно обнімає Матір за шию, притулившись до її щоки.

Книжкова мініатюра

Поширення писемності й поява книг зумовили виникнення в Київській Русі такого виду живопису, як книжкова мініатюра. Перші твори оригінальної писемності, що дійшли до нас, з'явилися в епоху правління князя Ярослава Мудрого та його синів Ізяслава і Святослава. Серед найвизначніших пам'яток давньоруської літератури — Остромирове Євангеліє, «Ізборник** Святослава», «Слово про закон і благодать», «Руська Правда» і, звичайно, «Повість минулих літ».

Музика

У житті людей Київської Русі значне місце займали музика, пісні і танці. Пісня супроводила різні обряди, календарні свята. З билин, літописів ми знаємо про музичні інструменти Русі - ріг, труби, бубон, гуслі, гудок.

З прийняттям християнства одноголосий спів став частиною богослужіння, православний канон не допускав інструментальної музики. Спів вівся за спеціальними рукописами-книгами. Склалося дві системи нотних записів - самобутня і візантійська.

Музичні інструменти Русі

гудок

Музичні інструменти Русі

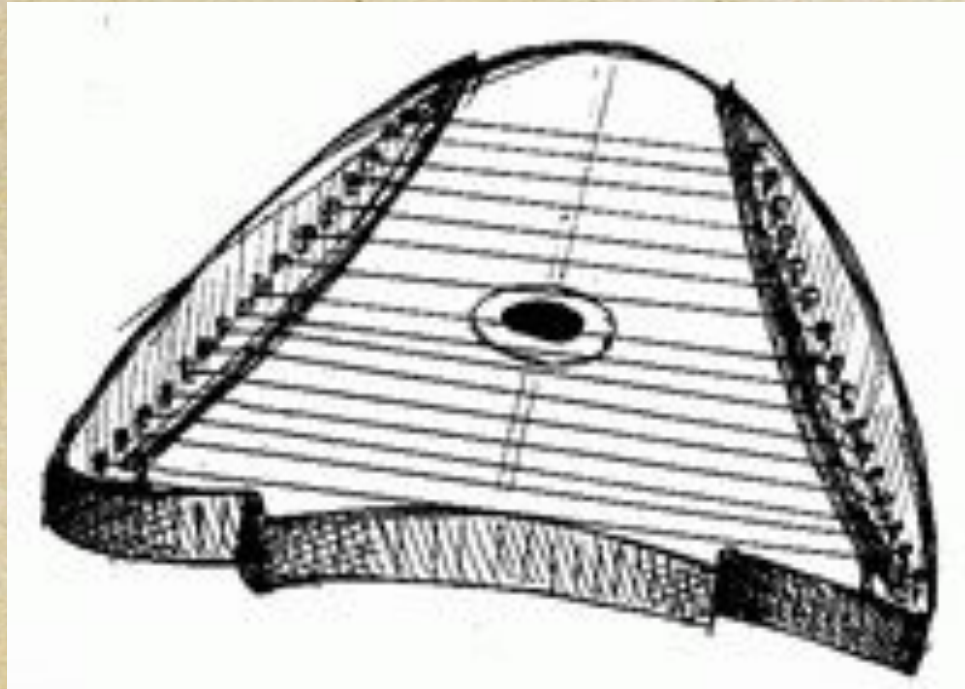

бубо

н

Музичні інструменти Русі

гусл
і

Українська

хата

Покутт я

Пі
ч

Мисни

К

на

Український національний

ОДЯГ

Жіночий костюм

сорочка

пояс

Лейбик

фартух

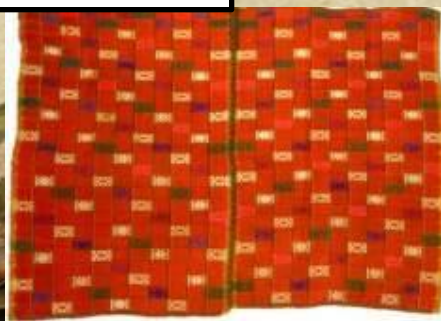
запaska

Типи спідниць-літників

Безрукавка -керсетка

плахта

намисто

постоли

Чоловічий костюм:

сорочка

шапка

кожух

Кожух

Лейбик

ПОЯС

ЧОБОТИ

ШТАНИ

шаровари

Кептар

Висновки:

- культура Київської Русі була неповторною і самобутньою сторінкою історії;
- у X-XI століттях зародилися основи давньоукраїнської мови і літератури;
- архітектурні пам'ятки вражають своєю красою, гармонією, духовністю;
- малярство на дивовижу яскраве, одухотворене, наповнене глибоким змістом;
- ми шануємо надбання своїх предків, свого народу, як підказує нам наша совість і душа, як записано у Конституції нашої держави.

Дякую за
увагу!

